

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Milana Procházky a soudců Mgr. Karla Černína, Ph.D., a Mgr. Jana Čížka ve věci

žalobci: a) nezletilá L. B.
 zastoupena T. B., otcem
 b) T. B.

proti
žalované: **Základní škola Letovice, příspěvková organizace**
 sídlem Komenského 902/5, 679 61 Letovice
 zastoupena advokátem Mgr. Bohuslavem Novákem
 sídlem Příkop 4, Brno

o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalované spočívající v nevydání osvědčení o opravě údajů o neomluvených zameškaných hodinách na vysvědčeních žalobkyně a) za školní roky 2020/2021 a 2021/2022

takto:

- I. Žaloba žalobce b) se odmítá.
- II. Ve vztahu mezi žalobcem b) a žalovanou nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žaloba žalobkyně a) se zamítá.
- IV. Žalobkyně a) nemá právo na náhradu nákladů řízení.

V. Ve vztahu k žalobkyni a) se žalované nárok na náhradu nákladů řízení nepřiznává.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Počátek sporu se datuje do let 2021 a 2022, do doby pandemie onemocnění covid-19. Manželé B. z obavy před nedobrou epidemiologickou situací omlouvali svou dceru L. ze školy v době, kdy už opět probíhala výuka a děti chodily do školy. L. tehdy chodila do první a posléze do druhé třídy Základní školy Letovice. Ředitel školy některé omluvy neuznal. L. tak měla na vysvědčení za školní rok 2020/2021 uvedeno za 1. pololetí 8 neomluvených hodin a za školní rok 2021/2022 za 1. pololetí 93 neomluvených hodin a za 2. pololetí 126 neomluvených hodin. Pan B. s tím nesouhlasí. Proto dne 30. 6. 2022 požádal ústně do protokolu o opravu obou vysvědčení tak, že na nich jeho dcera nebude mít uvedeny žádné neomluvené hodiny. Ředitel školy jeho žádosti nevyhověl, resp. ji vůbec nevyřídil. Dopisem doručeným panu B. dne 13. 7. 2022, jímž odpovídal na žádost o informace, mu ředitel neformálně sdělil, že absenci za 1. pololetí školního roku 2021/2022 opraví. A dne 24. 11. 2022 předal panu B. na jeho žádost výpis absence jeho dcery za celou dobu školní docházky až do 1. 9. 2020. Z něj podle pana B. vyplývá, že ve školním roce 2020/2021 má jeho dcera evidovaných 8 neomluvených hodin, avšak ve školním roce 2021/2022 nemá evidovanou žádnou neomluvenou hodinu. Zde tedy obsah evidence zjevně neodpovídá tomu, co je uvedeno na vysvědčení. Přesto k opravě vysvědčení nedošlo.
2. Žalobci mají za to, že žalovaná Základní škola Letovice měla povinnost žádosti pana B. vyhovět. Jelikož vysvědčení je podle nich osvědčením, dopouští se žalovaná nečinností, když odmítá vydat nové vysvědčení, které by bylo v souladu se skutečným stavem. Ochrany před touto nečinností se domáhali dne 23. 6. 2023 u Krajského úřadu Jihomoravského kraje. Ten však žádné opatření k nápravě nepřijal, proto dne 29. 6. 2023 podali žalobu ke Krajskému soudu v Brně (dále též „krajský soud“).

II. Argumentace žalobců

3. Jelikož krajský soud se v tomto rozsudku zabývá pouze aktivní legitimací obou žalobců, shrne pro potřeby odůvodnění tohoto rozsudku pouze ty žalobní argumenty, které se k ní vztahovaly.
4. V žalobě samotné se žalobci soustředili zejména na zásah do práv pana B. jako rodiče nezletilé žákyně. Konkrétně uváděli, že neomluvená absence dítěte ve škole může znamenat, že jeho rodiče zanedbávají své povinnosti, což může mít důsledky v oblasti přestupkové a sociálně-právní ochrany dětí. Správní orgány jim mohou v následných správních řízeních nejen ukládat různé povinnosti, např. dostavit se k jednání, ale vyvolávají na jejich straně i určité náklady. V konečném důsledku může dojít až k zásahu do jejich práva na rodinný život. Žalobci dále poukázali i na to, že pokud by rodiče hypoteticky žádali o pomoc v hmotné nouzi, mohlo by se i zde neplnění rodičovských povinností negativně projevit a i základní právo na sociální zabezpečení by jim mohlo být odňato.
5. Pokud jde o zásah do práv L. jako nezletilé žákyně, ten má podle žaloby spočívat hlavně v právu na správnost údajů uvedených na vysvědčení. Vysvědčení je totiž veřejnou listinou a takto na něj budou nahlížet i všechny orgány veřejné moci. Dokládá splnění právní povinnosti žáka absolvovat povinnou školní docházku, takže souvisí se základním právem žalobkyně na vzdělání.

6. Soud má za to, že svá tvrzení o tom, jak nečinnost zasáhla do jejich práv, mohou žalobci uplatňovat kdykoliv během řízení, neboť nejde o žalobní body, ale o splnění podmínek řízení. Proto umožnil panu B. při soudním jednání žalobu v tomto směru ústně rozhojnit (viz níže).

III. Argumentace žalované

7. Žalovaná navrhovala podanou žalobu odmítnout, neboť podle ní nebyla splněna základní podmínka pro podání žaloby. Žalobci sice podali ke Krajskému úřadu Jihomoravského kraje podnět, aby přijal opatření proti nečinnosti žalované, ale ta se jednak týkala pouze žádosti o opravu jednoho ze dvou vysvědčení, jež jsou předmětem žaloby, a jednak ke dni podání žaloby ještě krajský úřad podnět nevyřídil ani mu neuplynula lhůta pro jeho vyřízení. Vedle toho žalovaná obsáhle vysvětlila, proč je podle ní žaloba nedůvodná.

IV. Řízení před krajským soudem a dokazování

8. Ve věci proběhlo dne 29. 1. 2024 na žádost žalobců ústní jednání podle § 49 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Soud v úvodu pana B. upozornil, že předmětem jednání bude zejména otázka, zda se žalovaná nečinnost, resp. údaj o neomluvených hodinách na vysvědčení, nějak dotýká práv žalobců a zda jsou tedy vůbec k podání žaloby aktivně věcně legitimováni. Soud jej také seznámil se svým předběžným názorem, že jeho žalobu bude muset v souladu s předchozí judikaturou Nejvyššího správního soudu ve věcech týčích žalobců odmítnout. Pokud tedy nepřednese nové skutečnosti nebo argumenty, kterými se Nejvyšší správní soud dosud nezabýval. Krajský soud dodal, že se bude věnovat zejména otázce, zda a jak mohla být napadenou nečinností na svých právech dotčena jeho dcera jako nezletilá žákyně, o jejíž vysvědčení se ve věci jedná.
9. Pan B. uvedl svá tvrzení o zásahu do práv žalobců tím, že jde především o právo jeho dcery na informační sebeurčení, obsažené v Listině základních práv a svobod. Má právo, aby byl o ní na veřejné listině uveden pravdivý, a nikoliv nesprávný údaj. Dále má jeho dcera, a stejně tak i on jako její rodič, právo na informace o průběhu jejího vzdělávání [zde žalobce odkázal na § 21 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)] a právo vyjadřovat se k zásadním otázkám týkajícím se tohoto vzdělávání. Realizaci těchto práv má zajišťovat ředitel školy (zde žalobce odkázal na § 164 školského zákona). Ten i podle výsledků šetření České školní inspekce postupoval při vyhodnocování omluv nesprávně. Konečně, i správní soudy obecně uznávají veřejné subjektivní právo na správnost údajů vedených jak ve veřejnoprávní evidenci (zde žalobce odkázal na rozsudky Nejvyššího správního soudu čj. 1 As 151/2014-23 a 3 As 325/2022-75), tak i v evidenci, která veřejnoprávní povahu nemá (zde žalobce odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 1 Ads 91/2023-64).
10. Pokud jde o to, jak konkrétně se nesprávný údaj o neomluvených hodinách uvedený na vysvědčení odrazil v životě žalobců, pan B. rozšířil svá tvrzení tak, že při přijímacím řízení na navazující střední školu se často vedle vědomostí zohledňuje i průběh předchozího studia v oblasti kázeňské. L. je v současné době ve 4. ročníku základní školy a bude se chtít hlásit buďto na osmileté gymnázium v Boskovicích, Blansku nebo Jevíčku, nebo na nějakou školu uměleckého zaměření či konzervatoř, nejspíš v Brně. Na dotaz soudu ji ale nedokázal pan B. nijak konkretizovat, neboť umělecké zájmy jeho dcery se průběžně mění (od výtvarných a hudebních přecházejí do literárních a dramatických). Zdůraznil nicméně, že odpovědnost

za vzdělávání dítěte má jeho rodič. Pokud by L. nedostala na státní školu a musela chodit na střední soukromou školu, stálo by to jistě velké peníze.

11. Podle pana B. si dále jeho dcera nese s sebou „stigma záškoláctví“. Na dotaz soudu doplnil, že ve třídě jeho dcery došlo k rozpadu vztahů, L. je z kolektivu vyčleněna. Příčina podle pana B. spočívá v tom, že po návratu do výuky jí její třídní učitelka přiznávala různé úlevy a privilegia, která ostatní spolužáci vnímali jako nespravedlivé výhody a podle toho na L. reagovali. Rodiče proto museli s dcerou navštívit pedagogicko-psychologickou poradnu a ve třídě proběhla též intervence školní metodičky prevence sociálně-patologických jevů. Přesto vztahy se spolužáky stále nejsou dobré.
12. Další dopad, který pan B. zmínil, spočívá v tom, že jeho dcera je vedena v evidenci orgánu sociálně-právní ochrany dětí jako tzv. ohrožené dítě. Na dotaz soudu upřesnil, že se do evidence dostala již dříve na základě oznámení blíže neurčené fyzické osoby. Nicméně po půl roce bezproblémového průběhu by bývala byla z evidence vyřazena, kdyby právě v tu chvíli nepřišel podnět od základní školy, že L. má velký počet neomluvených hodin. V evidenci tak zůstala a její individuální plán ochrany byl aktualizován.
13. V návaznosti na to pan B. popsal i důsledky pro sebe jako rodiče. Krajský úřad sice odložil podnět, že rodiče L. spáchali přestupek, když nezajišťovali plnění její školní docházky, ale pan B. se musel dne 11. 5. 2022 dostavit na pohovor na odbor sociálních věcí. Za tím účelem měl nemalé výdaje – nešlo jen o cestovní náklady, ale i o výdaje na advokátku, kterou si za tím účelem najal. Cestovní náklady mu vznikly i předtím, když se musel dne 18. 1. 2022 dostavit na tzv. výchovnou komisi do základní školy.
14. Zástupce žalované základní školy na přednes žalobce reagoval tak, že spor se ve skutečnosti vede jen mezi rodiči a školou. Na nezletilou žákyni údaj o neomluvených hodinách žádný dopad neměl – nedostala důtku ani neměla sníženou známku z chování. Také vůči ní ze strany školy nikdy nezaznělo, že by byla „záškoláčka“. Rodiče mohli vzniku celé situace velmi snadno zabránit, kdyby místo opakovaného dlouhodobého omlouvání dcery z prezenční výuky požádali o povolení domácího vzdělávání.
15. Pokud jde o kompenzační opatření, ta si vyžádala L. faktická dlouhodobá nepřítomnost ve škole, a to naprosto bez ohledu na to, zda by byla hodnocena jako omluvená, či neomluvená. Právě tato dlouhodobá nepřítomnost mohla také způsobit komplikované začlenění do kolektivu, neboť dětský kolektiv se ve věku 6-8 let velmi rychle vyvíjí. A co se týká vedení L. v evidenci orgánu sociálně-právní ochrany dětí, ten sám školu vyzval, aby sdělila informace o průběhu její školní docházky, a to právě proto, že už ji ve své evidenci ohrožených dětí z dřívějších vedl. Vliv údaje o neomluvených hodinách na úspěšnost žalobkyně u přijímacího řízení na střední školu podle žalovaného vyřešil už Nejvyšší správní soud v rozsudku čj. 6 As 277/2022-97.
16. Na jednání provedl soud dokazování následujícími důkazními prostředky:
 - a) kritéria přijímacího řízení na osmiletá gymnázia v Boskovicích a Blansku, na čtyřleté gymnázium v Jevíčku (osmiletý obor zde není zřízen) a na čtyřleté umělecké obory (keramika) Masarykovy střední školy v Letovicích,
 - b) dokumenty Městského úřadu v Boskovicích, odboru sociálních věcí, a dokumenty žalobce b) dokládající ve svém souhrnu pozvání žalobce k jednání a uskutečnění tohoto jednání dne 11. 5. 2022, a osvědčující, že si žalobce najal na toto jednání advokátku a zaplatil jí odměnu,

- c) dokument Městského úřadu v Boskovicích, odboru sociálních věcí, ze dne 28. 2. 2022 sdělující žalobci b), že odbor sociálních věcí aktualizoval individuální plán ochrany jeho nezletilé dcery, žalobkyně a).
17. Ostatní důkazní návrhy žalobců soud zamítl, protože provedení těchto důkazů neshledal potřebným.
18. Jednalo se v první řadě o skupinu dokumentů, které pan B. předložil v průběhu jednání před soudem a jimiž chtěl prokázat dotčení na svých právech spočívající v tom, že třídní učitelka jeho dcery hovořila o před celým pedagogickým sborem o neomluvených hodinách jeho dcery a o špatné komunikaci s jejími rodiči. Tím poškodila jeho pověst i pověst jeho dcery, proto na ni pan B. podal oznámení o přestupku. Soud tyto důkazy neprovedl, neboť naznal, že s údajem vyplněným v kolonce „neomluvené hodiny“ na vysvědčeních tato událost souvisí jen nepřímo a žalobcem popsané dotčení na právech tak nelze považovat za přímý důsledek vydání či nevydání osvědčení, jehož se žalobci v nynější věci domáhají.
19. U zbývajících důkazů, jež žalobci předložili už před jednáním, v průběhu soudního řízení, tak soud rozhodl proto, že se vztahovaly k věci samé, tedy k důvodům omluv a jejich neuznání a ke stavu spisu vedeného žalovanou. Jenže soud shledal, že žalobci vůbec nejsou oprávněni se ochrany před nečinností domáhat, neboť jejich veřejných subjektivních práv se údajná nečinnost žalované nijak nedotýká. Proto by provádění důkazů, jež měly doložit důvodnost žalobních tvrzení, bylo nadbytečné.

V. Posouzení věci krajským soudem

20. Žaloba **není důvodná**.
21. Krajský soud nejprve pro pořádek podotýká, že podmínky řízení podle § 71 odst. 1 s. ř. s. považuje za splněné. Žalobci se před podáním žaloby obrátili na Krajský úřad Jihomoravského kraje se žádostí o přijetí opatření proti nečinnosti žalované. Krajský úřad vydal dne 31. 7. 2023 – tedy v průběhu řízení před soudem – usnesení, jímž jejich návrhu nevyhověl. Bezvýslednost vyčerpání prostředků ochrany se musí posuzovat nikoliv k okamžiku podání žaloby, ale k okamžiku rozhodování soudu o ní [srov. náleze Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3523/20 ze dne 24. 8. 2021 (N 144/107 SbNU 211)]. Žalobci tak podmínku bezúspěšného vyčerpání prostředků ochrany před nečinností splnili. A úplně postačuje, že tak učinili ve vztahu k opravě vysvědčení ze druhého ročníku základní školy (školní rok 2021/2022). Bylo by zbytečné a formalistické trvat na tom, aby se žalobci obrátili na krajský úřad také se žádostí o přijetí opatření proti nečinnosti ve vztahu k opravě L. vysvědčení z prvního ročníku (školní rok 2020/2021). Důvody, pro které jim krajský úřad nevyhověl (nedostatek kompetence), by byly i v tomto případě stejné, takže by je nepochybně pouze zopakoval.
22. Pokud jde o to, zda žalobcům svědčí věcná legitimace k podání žaloby, tuto otázku již zčásti posoudil Nejvyšší správní soud. L. rodiče totiž už dříve usilovali o opravu vysvědčení za školní rok 2021/2022. Žalobou na ochranu před nezákonným zásahem podanou dne 1. 9. 2022 se společně s dcerou domáhali, aby zdejší soud žalované přikázal zrušit určení zameškaných hodin jako neomluvených, určit tyto hodiny jako omluvené, a následně vystavit opravené vysvědčení. Náš soud žalobu odmítl, protože dospěl k závěru, že žádný ze žalobců nemohl být na svých právech tvrzeným zásahem přímo zkrácen. Navíc vyhodnotil žalobu jako opožděnou. Žalobci se proti tomu bránili kasační stížností, kterou Nejvyšší správní soud zamítl (rozsudek ze dne 26. 5. 2023, čj. 3 As 325/2022-75). Obdobný

výsledek měla i snaha matky napadnout vysvědčení odvoláním (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 11. 2023, čj. 6 As 277/2022-97).

23. Nejvyšší správní soud dal krajskému v obou výše citovaných rozsudcích za pravdu v tom, že rodiče nezletilé žákyně nemohou být vysvědčením nijak dotčeni na svých veřejných subjektivních právech. Vysvědčení bylo vydáno jejich dceři a žádnou skutečnost přímo a adresně vůči rodičům neosvědčuje. Je jistě pravdou, že vydané vysvědčení může mít v určité fázi nepřímý a následný dopad i do jejich právní sféry, v rámci zahájení dalších správních či jiných řízení. To však rozhodně neznamená přímé dotčení jejich práv již samotným vysvědčením. Rodiče mají právo bránit se až proti těm aktům, které způsobí bezprostřední zásah do jejich práv.
24. Naproti tomu ohledně možného zásahu do práv samotné žákyně se již Nejvyšší správní soud ve výše citovaném rozsudku čj. 3 As 325/2022-75 vyslovil opatrněji. Dospěl k závěru, že takový zásah rozhodně nelze předem a z povahy věci vyloučit. Vysvědčení je osvědčením dle § 154 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Do právního postavení žákyně se autoritativně otisklo tím, že jde o výstup z interní evidence žalované o počtu neomluvených hodin za odpovídající pololetí/rok. Podle § 28 odst. 7 školského zákona je vysvědčení veřejnou listinou, a je tudíž jako každá jiná veřejná listina nadána presumpcí správnosti. Dá se proto očekávat, že orgány veřejné moci z něj budou při svém rozhodování vycházet. Navíc Nejvyšší správní soud již v minulosti akceptoval, že nesprávnost údajů v evidenci a jejich vedení mohou samy o sobě představovat nezákonný zásah, bez ohledu na jakékoliv (ne)navazující řízení z těchto údajů vycházející (srov. kupř. rozsudek ze dne 19. 2. 2015, č. j. 1 As 151/2014 - 23 či rozsudek ze dne 30. 5. 2019, č. j. 2 As 199/2018 - 37). Dále Nejvyšší správní soud uvažoval tak, že (i) v projednávané věci jde pouze o interní evidenci žalované, nikoliv veřejnoprávní evidenci či registr, že však na druhou stranu (ii) výstup z této interní evidence byl následně vtělen do veřejné listiny v podobě vysvědčení.
25. Ve vztahu k nezletilé žákyni tak Nejvyšší správní soud uzavřel, že krajský soud nemohl jen na základě samotné žaloby dospět k závěru, že žalobkyně netvrdí nic, co by mohlo představovat nezákonný zásah do jejich práv, a na základě toho žalobu odmítnout. Zároveň však Nejvyšší správní soud připustil, že *„je možné polemizovat, nakolik by mělo být smysluplné ve správním soudnictví přezkoumávat právě tento otisk“* (tedy výstup z vnitřní evidence v podobě vysvědčení) a že mu *„není naprosto patrný zájem [žákyně] na tom nebyť označena jako ‚žákolačka‘ v okamžiku, kdy se množství neomluvených hodin nijak neprojeví na hodnocení jejího prospěchu“*. Definitivní odpověď na možnost dotčení práv žákyně údajem o neomluvených hodinách Nejvyšší správní soud nedal. Shodl se totiž s krajským soudem v tom, že zásahová žaloba byla každopádně podána pozdě.
26. Krajský soud si tak musel nejprve položit otázku, nakolik jsou závěry Nejvyššího správního soudu přenositelně na nynější věc. Na rozdíl od § 82 s. ř. s., který definuje zásahovou žalobu, totiž ustanovení § 79 a násl. s. ř. s. upravující žalobu nečinností výslovně neuvádějí, že by žalobce musel tvrdit jakékoliv dotčení na svých právech. Přesto je i u žaloby na ochranu před nečinností nezbytné zkoumat, zda se namítaná nečinnost na právech žalobce nějak projevila. To vyplývá již z obecného vymezení role správních soudů v § 2 s. ř. s., podle něž *„ve správním soudnictví poskytují soudy ochranu veřejným subjektivním právům fyzických i právnických osob způsobem stanoveným tímto zákonem.“* Vychází z toho ve své judikatuře i Nejvyšší správní soud: *„Soudní řád správní podmiňuje přístup k soudní ochraně splněním materiálního kritéria: žalobce musí tvrdit, že byl zkrácen na svých právech rozhodnutím, nečinností či nezákonným zásahem správního orgánu (podle příslušného typu*

řízení)“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2008, čj. 1 Ans 5/2008-104). Platí to tím spíše u žaloby, kterou se žalobce nedomáhá vydání rozhodnutí, ale osvědčení o konkrétním obsahu. Pak logicky musí tvrdit a prokázat, že byl na právech dotčen nevydáním osvědčení právě o onom o konkrétním obsahu, jehož se domáhá.

27. Krajský soud tedy musel zhodnotit, zda mohla mít údajná nesprávnost obou vysvědčení nějaký dopad na práva každého ze žalobců. Pouze v případě, že by soud takové dotčení shledal, měl by smysl, aby se zabýval tím, zda žalobci mají pravdu ve věci samé, tedy v tom, že všechny L. zameškané hodiny by měly být ve vnitřní evidenci školy evidovány a na vysvědčení vykázaný jako omluvené.
28. V případě pana B. dospěl soud již na základě samotných žalobních tvrzení k závěru, že se jej jako otce nezletilé žákyně nemohl údaj o neomluvných hodinách na jejích vysvědčeních nijak dotknout na právech. Soud tím neříká, že by tento údaj nemohl vyvolat vůbec žádné důsledky v žalobcově životě. Jistě není vyloučeno, že škola kontaktovala příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, a ten začal prošetřovat, proč žalobcova dcera neplní povinnou školní docházku. Takové dopady do práv jsou však nanejvýš nepřímé. Případné výstupy takového úředního postupu může žalobce napadnout přímo. Nemůže se ale před nimi domáhat ochrany jaksi preventivně, prostřednictvím žaloby, jíž chce žalovanou přimět k opravě dceřina vysvědčení. A to platí i pro všechny další újmy, které žalobce líčil na jednání soudu (projednání věci před výchovnou komisí školy, jednání s orgánem sociálně-právní ochrany dětí). Žalobce nemá nárok na to, aby jej soud prostřednictvím opravy vysvědčení předběžně chránil před jakýmkoliv „obtěžováním“ ze strany státu či veřejných institucí. Krajský soud zde plně odkazuje na výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 3 As 325/2022-75 ve věci týchž žalobců. Protože nedostatek dotčení na právech je u žalobce b) zcela zřejmý a nepochybný, soud jeho žalobu odmítl pro neodstranitelný nedostatek podmínek řízení podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.
29. Po provedeném jednání a důkladném zvážení věci dospěl krajský soud k závěru, že ani u L., tedy u samotné nezletilé žákyně, nespátřuje žádný přímý zásah do jejích veřejných subjektivních práv. Ani u ní nelze vysledovat, že by ji nesprávný údaj o počtu neomluvených hodin zkrátil na právech tak vážně, že by si to „zasloužilo“ soudní ochranu. Protože nicméně tento závěr nebyl zřejmý na první pohled, jako u jejího otce, ale vyžádal si jednání ve věci a dokazování, dal mu krajský soud formu zamítavého, nikoliv odmítavého výroku. Jeho odůvodnění je následující.
30. Soudy v skutku v minulosti shledaly, že člověk má právo, aby údaje, které o něm stát shromažďuje a vede v určité evidenci, odpovídaly pravdě. Ale stalo se tak ve značně odlišných situacích, než je ta nynější. Vždycky šlo totiž o úřední evidenci, jejíž výstupy sloužily veřejnosti nebo orgánům veřejné moci pro jejich rozhodování. A údaj, o který se jednalo, byl vždy zásadní (právě kvůli vedení takových údajů byla daná evidence především zřízena), takže jeho správnost či nesprávnost měla na právní postavení žalobce značný vliv. Krajský soud to teď vysvětlí na konkrétních příkladech, včetně těch, na které poukazovali žalobci (s tím, že rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 3 As 325/2022-75 rozebral krajský soud již výše).
31. Jeden z prvních případů, který řešil ještě Ústavní soud, se týkal výstupu z evidence vedené finanční správou. Jelikož v této evidenci měl žalobce (podle svého názoru nesprávně) evidován daňový nedoplatek, finanční úřad mu odmítl vydat tzv. „potvrzení o bezdlužnosti“ a následkem toho mu živnostenský úřad pozastavil provozování živnosti.

Ústavní soud z toho dovodil, že by mohlo jít o zásah do základního práva podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost ve smyslu čl. 26 Listiny (nález sp. zn. II. ÚS 599/02 ze dne 23. 11. 2004 (N 175/35 SbNU 343). Bezprostřední dopad údaje vedeného v daňové evidenci na právní postavení žalobce je tu podle krajského soudu zřejmý na první pohled.

32. I Nejvyšší správní soud se v mnoha svých rozsudcích výslovně zabýval tím, jak přesně konkrétní záznam ve veřejném registru omezuje možnosti konání žalobce nebo jak může ovlivnit jeho právní postavení. Teprve na základě toho pak odpověděl na otázku, zda nesprávný údaj v tomto registru může vůbec představovat přímý zásah do žalobcových práv. Platí to pro údaj o správě pozemků uvedený v katastru nemovitostí (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2010, čj. 7 Aps 3/2008-98, publ. pod č. 2206/2011 Sb. NSS, bod 28), pro údaj o vlastníkovi vedený v registru vozidel (srov. rozsudek ze dne 11. 2. 2016, čj. 9 As 281/2015-57, bod 35) i pro údaj o kategorii zbraně zaznamenaný v centrálním registru zbraní (srov. rozsudek ze dne 17. 1. 2024, čj. 6 As 262/2022-44, bod 53). Vždy šlo o veřejnoprávní evidenci, a zároveň o jeden ze stěžejních údajů, kvůli jejichž evidenci byl daný registr zřízen, a který se tudíž dále „propisoval“ do jednání veřejné správy i do práv jejich adresátů.
33. Nejinak tomu bylo i v případech, na které poukazovali žalobci. Prvním je jiná jejich kauza a týká se vedení dětí manželů B. [mj. i žalobkyně a]) v evidenci ohrožených dětí orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Jde zcela nepochybně o veřejnoprávní evidenci, neboť ji reguluje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. V této věci se Nejvyšší správní soud – v rozporu s tím, co tvrdí pan B. – k dotčení žalobců na právech konkrétně nevyjádřil (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 12. 2023, čj. 1 Ads 91/2023-64, bod 37). Krajský soud v Brně však o dotčení neměl pochybnosti a ochranu před nezákonným zásahem poskytl. Vyšel přitom z toho, že zařazením dítěte do evidence ohrožených dětí se aktivuje celá řada oprávnění orgánu sociálně-právní ochrany dětí, např. zjišťovat o rodině informace a pořizovat záznamy i bez souhlasu jejích členů, a také celá řada povinností rodičů vůči tomuto orgánu (srov. výše citovaným rozhodnutím zrušený rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 4. 2023, čj. 29 A 91/2022-87, bod 25).
34. Je pravda, že ve druhém případě odkazovaném žalobci argumentoval Nejvyšší správní soud poněkud paušálně. Šlo v něm o to, že ještě v roce 2014 vedl magistrát v registru řidičů údaje o přestupcích, které žalobce spáchal v roce 1992 a 1994, a o sankcích, které za ně dostal. Nejvyšší správní soud bez dalšího prohlásil, že podle dosavadní judikatury „se za zásah běžně považují i záznamy a údaje vedené v určité veřejnoprávní evidenci“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2015, čj. 1 As 151/2014-23, bod 13). Podle krajského soudu lze ale snadno dovodit, že výstupy z registru řidičů sloužily nebo mohly sloužit jako podklad pro rozhodování příslušných přestupkových státních orgánů, zejména pro posuzování osoby přestupce.
35. Konečně v kauze, kterou zmínil ve výše citovaném rozsudku čj. 3 As 325/2022-75 Nejvyšší správní soud, se žalobce, který se narodil z biologického hlediska jako muž, ale považuje se za osobu neutrálního pohlaví, domáhal změny svého rodného čísla tak, aby nadále neobsahovalo informaci o jeho pohlaví, popř. aby vypovídalo o pohlaví ženském. Opět je nutno přiznat, že Nejvyšší správní soud zde poměrně obecně dovodil „veřejné subjektivní právo fyzické osoby na to, aby byl v úředních evidencích o ní veden záznam v podobě rodného čísla obsahující ‚kódovanou‘, nicméně obecně běžně srozumitelnou informaci o jejích osobních údajích, konkrétně zejména o datu narození a pohlaví“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2019, čj. 2 As 199/2018-37, bod 47). Ovšem – i když to Nejvyšší správní soud

v odůvodnění dále nerozebírá – je zcela zřejmé, že oficiální údaj o pohlaví může mít dopad např. na výpočet pojistného u životního pojištění, na možnost uzavřít sňatek a na řadu dalších otázek ovlivňujících život člověka.

36. Žalobci v nynějším sporu se naproti tomu dovolávají jakéhosi paušálního veřejného subjektivního práva žákyně na to, aby veškeré údaje, které o ní základní škola vede ve své vnitřní evidenci, byly správné. Podle krajského soudu takové právo neexistuje. Škola vede o každém svém žákovi celou řadu údajů, a ne všechny jsou natolik důležité, že by se jejich nesprávnost mohla žáka na jeho právech jakkoliv dotknout. Soud přitom musí zkoumat právě takovéto konkrétní dopady daného údaje, a nikoliv abstraktní tvrzení o právu na informační sebeurčení. Zásah do práv a potřebu soudní ochrany je jistě možno dovodit tam, kde má nesprávnost určitého údaje na život žáka bezprostřední vliv. Například hodnocení (známka) z určitého vyučovacího předmětu uvedená na vysvědčení může mít vliv jednak na žákovo další hodnocení samotnou základní školou, jednak může ovlivňovat jeho šanci na přijetí na střední školu. Pokud by se známka na vysvědčení nedopatřením lišila od té, kterou má žák vykázanu ve vnitřní evidenci školy, nebo pokud by sice byla stejná, ale známka v evidenci by neodpovídala existujícím podkladům (jednotlivým dílčím hodnocením z daného předmětu), jistě by tu bylo možné dovodit právo na to, aby škola takový nesoulad odstranila. My teď ale řešíme úplně jinou situaci. Počet neomluvených hodin uvedených na vysvědčení se podle přesvědčení soudu na L. životě nemůže žádným právně relevantním způsobem přímo odrazit.
37. Z vysvědčení především nevyplývá, že by snad L. nesplnila povinnou školní docházku. Právě naopak. Pokud by tomu tak bylo, nemohla by jí škola vysvědčení vystavit, neboť vysvědčení obsahuje hodnocení jejího základního vzdělávání a jeho výsledků za daný (absolvovaný) ročník základní školy.
38. Ani její právo na další vzdělávání nemůže být údajem o počtu neomluvených hodin uvedeným na vysvědčení nijak zkráceno. Z údajů uvedených na vysvědčení vypovídá o kázeňském hodnocení žáka v první řadě známka z chování. Skutečné „záškoláctví“ by se na ní muselo projevit, což se v daném případě nestalo [žalobkyně má v obou ročnících za obě pololetí chování hodnoceno jako „velmi dobré“, tedy známkou 1]. Tvrzení, že škola, na niž se L. hodlá údajně hlásit, zohlední i přesto počet neomluvených zameškaných hodin uvedený na vysvědčení, se ukázalo být ničím nepodloženou spekulací.
39. Krajský soud pro úplnost provedl při jednání dokazování v tom směru, jaká jsou kritéria přijímacího řízení na gymnázia v okolí bydliště žalobců, která pan B. označil. Ve dvou případech šlo o gymnázia s osmiletým vzdělávacím programem (což jsou jediné školy, na které by se L. vzhledem ke svému věku mohla aktuálně hlásit), v jednom šlo o čtyřleté gymnázium. Pokud jde o umělecké školy, pan B. žádnou konkrétní neoznačil (a neunesl tak břemeno tvrzení), nicméně soud provedl důkaz alespoň zveřejněnými kritérii přijímacího řízení na uměleckou školu, která se nachází přímo v Letovicích. Soud tak ověřil, že na žádné z těchto škol se počet neomluvených hodin při přijímacím řízení nijak nezohledňuje. V přijímacím řízení nehrozí L. dokonce ani nějaké podvědomé „stigma“. Uchazeči totiž vůbec nepředkládají své vysvědčení z první a druhé třídy základní školy, ale pouze ze čtvrtého a pátého ročníku v případě osmiletých vzdělávacích programů, resp. z osmého a devátého ročníku v případě programů čtyřletých. Až se tedy L. bude hlásit na střední školu, ať již z páté, nebo až z deváté třídy, tak její studijní výsledky v prvním a druhém ročníku základní školy nikoho zajímat nebudou, natožpak průběh její školní docházky v této době.

40. Nad rámec nutného odůvodnění krajský soud podotýká, že i kdyby k nějakému ovlivnění přijímacího řízení došlo, L. by měla možnost se proti tomu bránit odvoláním proti rozhodnutí o nepřijetí, o němž by rozhodoval ve správním řízení příslušný krajský úřad (§ 60e odst. 3 v kombinaci s § 183 odst. 4 školského zákona). Kdyby neuspěla, mohla by svá tvrzení a důkazy uplatnit v žalobě proti rozhodnutí krajského úřadu podané ke správnímu soudu.
41. Také údajný zásah do osobnostních práv, na který zřejmě mířilo tvrzení žalobců o „stigmatu záškoláka“, které si L. s sebou ponese, vnímá krajský soud jako pouze hypotetický. Soud již výše (při zamítnutí důkazů) vysvětlil, že s vysvědčením bezprostředně nesouvisí to, jak se údajně vyjadřovala L. třídní učitelka na adresu jejich rodičů na poradě pedagogického sboru.
42. Stejně tak postrádá soud jakoukoliv souvislost mezi údajem o počtu neomluvených hodin a L. postavením v třídním kolektivu. Podle tvrzení samotných žalobců byla totiž příčinou přijatá podpurná opatření. Ta ale skutečně vyplývala z délky L. nepřítomnosti ve výuce, a nikoliv z toho, zda byla tato absence hodnocena jako omluvená, či neomluvená (jak správně při jednání upozornila žalovaná). Jinými slovy, L. zůstala kvůli obavám svých rodičů z onemocnění covid-19 doma tak dlouho – a právě v době, kdy se kolektiv třídy utváří – že vůbec není divu, že měla poté potíže se mezi ostatní děti začlenit. To, že jí třídní učitelka kvůli dlouhé nepřítomnosti přiznala určité úlevy, možná mohlo její oblibu u spolužáků snížit. Ale tyto úlevy rozhodně nijak nesouvisí s tím, co má L. uvedeno na vysvědčení v kolonce „neomluvné hodiny“.
43. Konečně, pokud jde o vedení žalobkyně v evidenci orgánu sociálně-právní ochrany dětí, ani to není přímý důsledek obsahu L. vysvědčení. Škola by mohla stejně dobře omluvy rodičů formálně uznat a hodiny vykazovat jako omluvené, ale přesto by mohla oznámit orgánu sociálně-právní ochrany dětí podezření, že rodiče si omluvy např. vymýšlejí. Navíc zásah se v tomto případě už stal a oprava vysvědčení by na tom zpětně nemohla už nic změnit. Žalobkyně se může domáhat ochrany přímo proti svému vedení v evidenci, nikoli však proti aktu, který subjektivně považuje za „primární zásah“ (srov. výše citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 6 As 277/2022-97, bod 45). Dokonce tak i činí. Ochranu před zásahem spočívajícím v tom, že jsou děti manželů B. vedeny v úřední evidenci dětí ohrožených, už jim zdejší soud poskytuje v jiném řízení, které vede pod sp. zn. 29 A 91/2022 (viz výše citované rozsudky soudů z této kauzy, která nyní čeká na nové rozhodnutí poté, co to původní zrušil Nejvyšší správní soud).
44. Krajský soud na závěr dodává, že i kdyby snad určitý vliv údaje o neomluvených hodinách uvedeného na vysvědčení na práva žalobců přece jen shledal, šlo by o zásah tak nepatrné intenzity, že by vůbec nebylo možné hovořit o dotčení jejich veřejných subjektivních práv (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 7. 2019, čj. 9 As 138/2019-35, bod 20).

VI. Náklady řízení

45. O nákladech řízení mezi žalobcem b) a žalovanou rozhodl soud podle § 60 odst. 3 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, jestliže byla žaloba odmítnuta. Soud nemohl žalobci vrátit ani zaplacený soudní poplatek, neboť podle § 10 odst. 3 in fine zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, vrátí soud z účtu soudu zaplacený soudní poplatek jen tehdy, byl-li návrh na zahájení řízení odmítnut před prvním

jednáním. V dané věci jednání na žádost žalobce proběhlo a mělo svůj smysl, neboť soud dal žalobci na tomto jednání možnost vznést nová tvrzení, jimiž by osvědčil dotčení na svých právech.

46. Pro náhradu nákladů řízení mezi nezletilou žalobkyní a) a žalovanou je rozhodná úprava v § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu těch nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který úspěch ve věci neměl. Žalobkyně před soudem neuspěla (soud žalobu zamítl pro nedostatek aktivní legitimace, který nebyl zřejmý na první pohled), proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná se nechala zastoupit advokátem a náhradu nákladů řízení požadovala. Žalobkyně ústy svého zákonného zástupce zpochybnila, že by tyto náklady byly účelně vynaložené, neboť žalovaná mohla využít pomoci právníka, kterého zaměstnává město Letovice, její zřizovatel. Existence této osoby nebyla mezi stranami sporná. Krajský soud dospěl ale k závěru, že náklady žalovaná vynaložila účelně. Není běžnou součástí činnosti základní školy, aby vedla soudní spory se zákonnými zástupci svých žáků. Nota bene přihlídneme-li k tomu, že nejde o spor jediný, ale že žalobci žalují Základní školu v Letovicích různými typy žalob už potřetí. Za této situace je pochopitelné, že žalovaná vyhledala právní pomoc profesionála. Současně lze důvodně pochybovat o tom, že by právník města, jehož náplň práce spočívá zejména v plnění potřeb obecní samosprávy, měl prostor pro to, aby opakovaně zastupoval v soudních sporech jednu z mnoha městských příspěvkových organizací.
47. Přesto se ale krajský soud rozhodl náhradu nákladů řízení žalované nepřiznat, a to z důvodu zvláštního zřetele hodných (§ 60 odst. 7 s. ř. s.). Soud přihlédl k tomu, že žalobkyně a) je nezletilá. Dopad úhrady nákladů soudního řízení na její majetkovou situaci by tak byl mnohem závažnější než u dospělého soběstačného jedince s vlastním příjmem. Vedle toho vzal soud v úvahu i to, že sama žalovaná při jednání před soudem konstatovala, že spor se vede především mezi ní a rodiči žalobkyně jako jejími zákonnými zástupci. Postoj samotné žalobkyně k podané žalobě soud nezná (a s ohledem na to, jakou zátěž by pro ni vystoupení před soudem znamenalo, jej ani nezjišťoval). Nicméně soud má za to, že jako dítěti jí nemohou být přičítány k tíži následky jednání, které nemohla při své nezletilosti ovlivnit, neboť za ni v řízení jednal její otec, který evidentně zájem vést spor měl [srov. obdobně ve vztahu k úpravě v občanském soudním řádu nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 613/18 ze dne 14. 8. 2019 (N 146/95 SbNU 268)].

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních právních předpisů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 29. 1. 2024

Mgr. Milan Procházka
předseda senátu